

**«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա»
Ունիվերսալ Վարկային
Կազմակերպություն Առևտրային
Կոոպերատիվ**

**Ֆինանսական հաշվետվություններ
2012թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն.....	3
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն.....	5
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	8
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	9

KPMG Armenia cjsc
8th floor, Erebuni Plaza Business Center,
26/1 Vazgen Sargsyan Street
Yerevan 0010, Armenia

Քեյ-Փի-էմ-Ջի Արմենիա ՓԲԸ
ՀՀ, Երևան, 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1,
«Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-կենտրոն,
8-րդ հարկ

Telephone Հեռախոս + 374 (10) 566 762
Fax Ֆաքս + 374 (10) 566 762
Internet Ինտերնետ www.kpmg.am

Անկախ ատղիտորական եզրակացություն

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն
Առևտրային Կոոպերատիվի
Բաժնետերերին

Մենք ատղիտի ենք ենթարկել «Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն առևտրային կոոպերատիվի («Կազմակերպություն») կից ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը՝ առ 31-ը դեկտեմբերի 2012թ., հաշվետու տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Ղեկավարության պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունների՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն կազմման և ճշմարիտ ներկայացման համար պատասխանատու է ղեկավարությունը: Ղեկավարությունը պատասխանատու է նաև այնպիսի ներքին վերահսկողության համակարգի համար, որը, ղեկավարության կարծիքով, թույլ կտա կազմել սխալների կամ խարդախության արդյունքում առաջացող էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվություններ:

Ատղիտորի պատասխանատվությունը

Մեր պատասխանատվությունն է անցկացված ատղիտի արդյունքում արտահայտել կարծիք ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ: Մենք ատղիտն անցկացրեցինք Ատղիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Այդ ստանդարտներով պահանջվում է, որ մենք հետևենք էթիկայի պահանջներին և ատղիտը պլանավորենք ու իրականացնենք՝ ֆինանսական հաշվետվություններն էական խեղաթյուրումներից զերծ լինելու մասին ողջամիտ երաշխիք ձեռք բերելու նպատակով:

Ատղիտորական աշխատանքները ներառում են այնպիսի ընթացակարգերի իրականացում, որոնք թույլ են տալիս ձեռք բերել ատղիտորական ապացույցներ ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված գումարների և բացահայտումների վերաբերյալ: Ընտրված ընթացակարգերը կախված են ատղիտորի դատողությունից, ներառյալ խարդախությամբ կամ սխալներով պայմանավորված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրումների ռիսկի գնահատումը: Այս ռիսկը գնահատելիս ատղիտորը դիտարկում է ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ կերպով ներկայացման համար կիրառվող ներքին վերահսկողության համակարգը՝ նպատակ ունենալով մշակել համապատասխան ատղիտորական ընթացակարգեր, բայց ոչ կարծիք արտահայտել կազմակերպության ներքին վերահսկողության համակարգի արդյունավետության վերաբերյալ: Ատղիտորական աշխատանքները ներառում են նաև ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման ժամանակ կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համապատասխանության, ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական գնահատումների նպատակահարմարության, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացման գնահատումը:

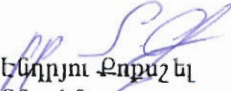
Մենք գտնում ենք, որ ձեռք բերված ատղիտորական ապացույցները բավականաչափ են և համապատասխան՝ մեր ատղիտորական եզրակացության հիմք հանդիսանալու համար:

Եզրակացություն

Մեր կարծիքով, ֆինանսական հաշվետվությունները, բոլոր էական առումներով, ճշմարիտ են ներկայացնում Կազմակերպության ֆինանսական վիճակը առ 31-ը դեկտեմբերի 2012թ., ինչպես նաև նրա գործունեության արդյունքներն ու դրամական միջոցների հոսքերը հաշվետու տարվա համար՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն:

Այլ նշում

Կազմակերպության 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացրել է այլ աուդիտորական ընկերություն, որն այդ ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ ներկայացրել է չձևափոխված աուդիտորական եզրակացություն՝ 24 մարտի 2012թ. ամսաթվով:

Լիլիթ Խաչատրյան
Տնօրեն
KPMG Armenia

Տիգրան Գասաբյան
Աուդիտի բաժնի ղեկավար

«Բեյ-Փի-Էն-Չի Արմենիա» ՓԲԸ
30 ապրիլի 2013թ.

**«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն
2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար**

	Ծնթգ.	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Տոկոսային եկամուտ	4	552,764	296,165
Տոկոսային ծախս	4	(225,393)	(98,359)
Չուտ տեղադրված շնորհներից		327,371	197,806
Եկամուտ ստացված շնորհներից	5	347,441	195,685
Չուտ շահույթ փոխարժեքային տարբերություններից		6,632	322
Չուտ այլ գործառնական եկամուտ		5,018	1,129
Գործառնական եկամուտ		686,462	394,942
Արժեզրկումից կորուստներ	6	(13,559)	(32,855)
Աշխատակազմի գծով ծախսեր	7	(265,916)	(209,619)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	8	(128,998)	(90,595)
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		277,989	61,873
Շահութահարկի գծով ծախս	9	(56,381)	(12,925)
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		221,608	48,948

5-ից 46-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են Տնօրինության կողմից 2013թ. ապրիլի 30-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

 Արմեն Գարրիբյան
 Գլխավոր գործադիր տնօրին

 Նելլի Կիրակոսյան
 Գլխավոր հաշվապահ

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	Ծնթգ.	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Գրանական միջոցներ և բանկային հաշիվներ	10	753,637	252,548
Հաճախորդներին տրված վարկեր	11	3,676,611	2,489,751
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	12	167,882	160,555
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	13	105,755	74,144
Հետաձգված հարկային ակտիվ		-	1,655
Այլ ակտիվներ	9	15,411	42,207
Ընդամենը ակտիվներ		4,719,296	3,020,860
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Վարկեր և փոխառություններ	14	3,727,561	2,404,442
Եկամուտներին վերաբերվող շնորհներ		59,960	62,254
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն		40,348	5,017
Հետաձգված հարկային պարտավորություն	9	4,342	-
Այլ պարտավորություններ		50,490	31,986
Ընդամենը պարտավորություններ		3,882,701	2,503,699
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Բաժնետիրական կապիտալ	15	488,783	390,957
Չբաշխված շահույթ		347,812	126,204
Ընդամենը սեփական կապիտալ		836,595	517,161
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		4,719,296	3,020,860

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Ստացված տոկոսներ	566,549	289,095
Վճարված տոկոսներ	(166,657)	(45,597)
Զուտ մուտքեր (վճարումներ) արտարժույթով գործառնությունների գծով	13,298	(288)
Այլ ստացված եկամուտ	351,895	196,813
Աշխատակազմի և այլ ընդհանուր վարչական ծախսերի վճարումներ	(363,590)	(280,622)
Գործառնական ակտիվների (աճ) նվազում		
Հաճախորդներին տրված վարկեր	(1,227,250)	(1,401,133)
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	(7,586)	(55,014)
Այլ ակտիվներ	26,475	(4,346)
Գործառնական պարտավորությունների աճ		
Այլ պարտավորություններ	16,169	6,265
Գործառնական գործունեությամբ օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ՝ նախքան շահութահարկի վճարումը	(790,697)	(1,294,827)
Վճարված շահութահարկ	(15,053)	(18,729)
Գործառնական գործունեությամբ օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր	(805,750)	(1,313,556)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(62,608)	(42,383)
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վաճառք	237	-
Ներդրումային գործունեությամբ օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր	(62,371)	(42,383)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Ստացված այլ փոխառություններ	1,074,374	1,236,970
Այլ փոխառությունների մարում	189,346	188,845
Մուտքեր կանոնադրական կապիտալի թողարկումից	97,827	19,276
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից	1,361,547	1,445,091
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ	493,426	89,152
Փոխանակման փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա	7,663	1,642
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ	252,548	161,754
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	753,637	252,548
10		

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	Բաժնետիրակ ան կապիտալ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2011թ.	371,681	77,256	448,937
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար			
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		48,948	48,948
Գործարքներ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում			
Բաժնետիրական կապիտալի աճ	19,276	-	19,276
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2011թ.	390,957	126,204	517,161
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2012թ.	390,957	126,204	517,161
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար			
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		221,608	221,608
Գործարքներ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում			
Բաժնետիրական կապիտալի աճ	97,826	-	97,826
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.	488,783	347,812	836,595

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

1 Ներածություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվը (Կազմակերպություն) հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետությունում որպես ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն առևտրային կոոպերատիվ 2007թ-ին: Կազմակերպության հիմնական գործունեությունը միկրո և միջին չափի գյուղատնտեսական վարկերի տրամադրումն է անհատներին և իրավաբանական անձանց Հայաստանի Հանրապետությունում: Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում է ՀՀ կենտրոնական բանկը (ՀՀ ԿԲ): Կազմակերպությունն ունի վարկային կազմակերպության լիցենզիա:

Կազմակերպությունը ունի չորս մասնաճյուղ, որոնց միջոցով իրականացնում է իր գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում: Կազմակերպության բոլոր ակտիվները և պարտավորությունները տեղակայված են Հայաստանի Հանրապետությունում: Կազմակերպության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0018, Քաջազնունի փ. 18:

Կազմակերպությունն առաջնորդվում է մեկ անդամ՝ մեկ ձայն սկզբունքով: Կոոպերատիվի յուրաքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայնի իրավունք՝ անկախ իր մասնակցության բաժնեմասից: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են ծանոթագրություն 19-ում:

(բ) Գործարար միջավայր

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է հիմնականում Հայաստանում: Հետևաբար, Կազմակերպության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկաները, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակվում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական ու ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար: Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2 Պատրաստման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների («ՖՀՄՍ») պահանջների համաձայն:

(բ) Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

(զ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթն է հանդիսանում ՀՀ դրամը («դրամ»), որը, լինելով Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը, արտացոլում է Կազմակերպության գործունեության հիմքում ընկած իրադարձությունների և հանգամանքների տնտեսական էությունը:

Դրամը հանդիսանում է նաև սույն ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը:

Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

(դ) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ-ի պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար դեկավարությունը կատարել է մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և համապատասխան ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում՝ որում վերանայվել են և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Մասնավորապես, հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ժամանակ գնահատման և կարևոր դատողությունների հետ կապված զգալի անորոշությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 11-ում՝ «Հաճախորդներին տրված վարկեր»:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է սույն ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Արտարժույթով գործարքներ

Արտարժույթով իրականացված գործարքները փոխարկվում են Կազմակերպության համապատասխան ֆունկցիոնալ արժույթի գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերափոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Դրամային միավորների գծով արտարժույթով իրականացված գործառնություններից առաջացած շահույթը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է ժամանակաշրջանի սկզբում ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, արդյունավետ տոկոսադրույքի ու ժամանակաշրջանի վճարումների ճշգրտումով ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով փոխարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև տարբերությունը: Արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները, որոնք չափվում են իրական արժեքով,

վերափոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման ամսաթվի դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Սկզբնական արժեքով չափվող, արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային միավորները փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Վերափոխարկման հետևանքով առաջացած արտարժույթային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(բ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են ընթացիկ հաշիվները և բանկերում տեղաբաշխված կարճաժամկետ ավանդները: Կարճաժամկետ ավանդներն իրենցից ներկայացնում են մինչև երեք ամիս նախնական մարման ժամկետով ավանդները: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

(գ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Դասակարգում

Շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքները, իրենցից ներկայացնում են ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ, որոնք՝

- հիմնականում ձեռք են բերվել կամ առաջացել են մոտ ապագայում վաճառելու կամ հետ գնելու նպատակով,
- կազմում են միասին կառավարվող որոշված ֆինանսական գործիքների պորտֆելի մաս, որի համար առկա է վկայություն կարճ ժամկետում շահույթ ստանալու արդիական փաստացի ուղիների վերաբերյալ,
- հանդիսանում են ածանցյալ ֆինանսական գործիք (բացառությամբ այն ածանցյալ գործիքների, որոնք նախատեսված են և հանդիսանում են արդյունավետ հեջավորման գործիքներ), կամ
- սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպության կողմից նախատեսվում են որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ:

Կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները նախատեսում է որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ստորև ներկայացված պայմաններից մեկի բավարարման դեպքում.

- ակտիվները կամ պարտավորությունները կառավարվում և գնահատվում են իրական արժեքի հիմունքով,
- նախատեսումը վերացնում կամ էականորեն նվազեցնում է հաշվապահական անհամապատասխանությունները, որոնք կառաջանային այլ հանգամանքներում, կամ
- ակտիվը կամ պարտավորությունը ներառում է պարունակվող ածանցյալ գործիք, որը էականորեն ձևափոխում է դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք այլապես կպահանջվեին պայմանագրի համաձայն:

Պոտենցիալ բարենպաստ պայմաններ ենթադրող (դրական իրական արժեք) առևտրական նպատակներով պահվող բոլոր ածանցյալ գործիքները, ինչպես նաև ձեռք բերված օպցիոնները, ներկայացվում են որպես ակտիվ: Պոտենցիալ ոչ բարենպաստ պայմաններ ենթադրող (բացասական իրական արժեք) առևտրական նպատակներով պահվող բոլոր ածանցյալ գործիքները, ինչպես նաև տրամադրված օպցիոնները, ներկայացվում են որպես պարտավորություն:

Ֆինանսական գործիքների համապատասխան դասակարգումը ղեկավարությունը որոշում է սկզբնական ճանաչման պահին: Ածանցյալ ֆինանսական գործիքները և որպես շահույթի

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
ֆինանսական հաշվետվություններին կից ժամկետայիններ

կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ նախատեսված գործիքները սկզբնական ճանաչման պահին չեն վերադասակարգվում շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների դասից: Ֆինանսական ակտիվը, որը համապատասխանում է վարկերի և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը, կարող է վերադասակարգվել շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների կամ վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական գործիքների դասից, եթե Կազմակերպությունը մտադիր է և ի վիճակի է պահել այդ գործիքները մոտ ապագայում կամ մինչև մարման ժամկետը: Այլ ֆինանսական գործիքները կարող են վերադասակարգվել շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների դասից միայն հազվագյուտ հանգամանքներում: Հազվագյուտ հանգամանքներն ի հայտ են գալիս եզակի արտասովոր դեպքի արդյունքում, երբ գրեթե անհավանական է, որ այն կրկին տեղի կունենա մոտ ապագայում:

Տրամադրված փոխառությունները և դեբիտորական պարտքերը ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներն են, որոնք գնանշված չեն գործող շուկայում, բացառությամբ այն գործիքների՝

- որոնց Կազմակերպությունը մտադիր է անմիջապես կամ կարճ ժամկետում վաճառել,
- որոնց Կազմակերպությունը սկզբնական ճանաչման պահին նախատեսում է որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող,
- որոնց Կազմակերպությունը սկզբնական ճանաչման պահին նախատեսում է որպես վաճառքի համար մատչելի, կամ
- որոնց գծով Կազմակերպությունը չի փոխհատուցի իր բոլոր սկզբնական ներդրումները՝ վճարունակության անկարողությունից տարբեր այլ պատճառներով:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումները ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով և ֆիքսված մարման ժամկետով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներն են, որոնք Կազմակերպությունը մտադրված է և հնարավորություն ունի պահել մինչև մարման ժամկետի լրանալը, բացառությամբ այն ներդրումների՝

- որոնց սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպությունը նախատեսում է որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող,
- որոնց Կազմակերպությունը նախատեսում է որպես վաճառքի համար մատչելի, կամ
- որոնք համապատասխանում են տրամադրված վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներն իրենցից ներկայացնում են այնպիսի ֆինանսական ակտիվներ, որոնք նախատեսված են որպես վաճառքի համար մատչելի կամ դասակարգված չեն որպես տրամադրված վարկեր ու դեբիտորական պարտքեր, մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ կամ շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ:

(ii) Ծանաչում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները ճանաչվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, երբ Կազմակերպությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ: Ֆինանսական ակտիվների կանոնավոր կերպով գնումները հաշվառվում են վերջնահաշվարկի ամսաթվի դրությամբ:

(iii) Չափում

Ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական ճանաչումը տեղի է ունենում իրական արժեքով: Շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների խմբում չդասակարգված ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների դեպքում իրական արժեքին գումարվում են գործարքի հետ կապված ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Սկզբնական ճանաչումից հետո ֆինանսական ակտիվները, ներառյալ ակտիվ համարվող ածանցյալ գործիքները, չափվում են իրական արժեքով՝ առանց նվազեցնելու գործարքի հետ կապված ծախսումները, որոնք կարող են առաջանալ վաճառքի կամ այլ օտարման հետ կապված, բացառությամբ՝

- փոխառությունների ու դեբիտորական պարտքերի, որոնք չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը,
- մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների, որոնք չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը, և
- բաժնային գործիքներում ներդրումների, որոնք գործող շուկայում չունեն գնանշվող շուկայական գին, որոնց իրական արժեքները հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել և որոնք չափվում են սկզբնական արժեքով:

Բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով, բացառությամբ այն ֆինանսական պարտավորությունների, որոնք նախատեսված են որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող և այն ֆինանսական պարտավորությունների, որոնք առաջանում են, երբ իրական արժեքով ներկայացված ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի բավարարում ապաճանաչման պահանջները:

(iv) Ամորտիզացված արժեք

Ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքն իրենից ներկայացնում է այն գումարը, որով ֆինանսական ակտիվը կամ պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած մայր գումարի վճարումները, գումարած կամ հանած սկզբնապես ճանաչված գումարի և մարման պահին գումարի տարբերության կուտակված ամորտիզացիան, որը հաշվարկվել է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը՝ հանած արժեզրկումից կորուստը: Հավելավճարները և զեղչերը, ներառյալ գործարքի հետ կապված սկզբնական ծախսումները, ընդգրկված են համապատասխան գործիքի հաշվեկշռային արժեքում և ամորտիզացվում են՝ կիրառելով գործիքի արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(v) Իրական արժեքի չափման սկզբունքներ

Իրական արժեք է համարվում այն գումարը, որով ակտիվը կարող է փոխանակվել կամ պարտավորությունը՝ մարվել իրագել, պատրաստական կողմերի միջև՝ «անկախ կողմերի միջև գործարքում» չափման ամսաթվի դրությամբ:

Հնարավորության դեպքում Կազմակերպությունը գործիքի իրական արժեքը չափում է՝ ելնելով գործող շուկայում այդ գործիքի համար գնանշված գներից: Շուկան համարվում է գործող, եթե գնանշված գները հեշտորեն ու կանոնավոր կերպով հասանելի են և իրենցից ներկայացնում են փաստացի և կանոնավոր կերպով շուկայում տեղի ունեցող «անկախ կողմերի միջև գործարքներ»:

Եթե ֆինանսական գործիքի շուկան գործող շուկա չէ, ապա Կազմակերպությունը որոշում է իրական արժեքը՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա: Գնահատման տեխնիկաները ներառում են շուկայում վերջերս կատարված իրազեկ, պատրաստական «անկախ կողմերի միջև գործարքների» օգտագործումը (դրանց առկայության դեպքում), մեկ այլ էականորեն չտարբերվող գործիքի ընթացիկ իրական արժեքին հղումը, զեղչված դրամական հոսքերի վերլուծությունը և օպցիոնների գնահատման մոդելները: Ընտրված գնահատման մեթոդը որպես մուտքային տվյալներ առավելագույնս օգտագործում է շուկայական տվյալները և նվազագույնս հիմնվում է Կազմակերպությանը յուրահատուկ գնահատականների վրա, ներառում է բոլոր այն գործոնները, որոնք շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին գինը որոշելիս, և համապատասխանում է ֆինանսական գործիքների գնահատման ընդունված տնտեսագիտական մեթոդաբանությաններին: Գնահատման տեխնիկայի մուտքային տվյալները խելամտորեն ներկայացնում են շուկայի սպասումները և ֆինանսական գործիքին ներհատուկ ռիսկ-հատույց գործոնների չափումները:

Ֆինանսական գործիքի սկզբնական ճանաչման ժամանակ դրա իրական արժեքի լավագույն վկայությունը գործարքի գինն է, այսինքն՝ տրված կամ ստացված հատուցման իրական արժեքը, բացառությամբ եթե այդ գործիքի իրական արժեքի մասին վկայությունը ստացվում է նույն գործիքի գծով (այսինքն՝ առանց վերափոխման կամ «վերափաթեթավորման») այլ դիտարկելի ընթացիկ շուկայական գործարքների հետ համեմատության միջոցով, կամ գնահատման մի մոդելի հիման վրա, որի փոփոխականները ներառում են տվյալներ միայն դիտարկելի շուկաներից: Եթե գործարքի գինը տրամադրում է իրական արժեքի լավագույն վկայությունը սկզբնական ճանաչման ժամանակ, ապա ֆինանսական գործիքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով, և այս գնի ու գնահատման մոդելի կիրառման արդյունքում սկզբնապես ձեռքբերված արժեքի տարբերությունը հետագայում ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում համապատասխան հիմունքով՝ գործիքի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում, սակայն ոչ ուշ քան գնահատման ամբողջական հիմնավորումը դիտարկելի շուկայական տվյալներով կամ գործարքի ավարտը:

Ակտիվները և երկար դիրքերը չափվում են առքի գնով, պարտավորությունները և կարճ դիրքերը չափվում են վաճառքի գնով: Երբ Կազմակերպությունն ունի միմյանց չեզոքացնող ռիսկերով դիրքեր, այն միջին շուկայական գներն օգտագործում է որպես հիմք՝ չեզոքացնող ռիսկային դիրքերը չափելու համար, և առքի կամ վաճառքի գնի գծով ճշգրտումը համապատասխանաբար կիրառում է միայն գուտ բաց դիրքի նկատմամբ: Իրական արժեքն արտացոլում է գործիքի վարկային ռիսկը և ներառում են ճշգրտումներ Կազմակերպության և գործարքի կողմի վարկային ռիսկը հաշվի առնելու համար՝ անհրաժեշտության դեպքում: Մոդելների օգտագործման արդյունքում ստացված իրական արժեքի գնահատականները ճշգրտվում են ցանկացած այլ գործոնների հետ կապված՝ այդ թվում իրացվելիության ռիսկի կամ մոդելի անորոշության հետ կապված, այնքանով, որքանով Կազմակերպությունը գտնում է, որ երրորդ անձ հանդիսացող շուկայի մասնակիցը կարող է դրանք հաշվի առնել գործարքի գինը որոշելիս:

(vi) Հետագա չափման հետևանքով առաջացած շահույթ և վնաս

Ֆինանսական ակտիվների կամ պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխությունից առաջացած շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է հետևյալ կերպ.

- շահույթում կամ վնասում ճանաչվում է այն ֆինանսական գործիքի գծով շահույթը կամ վնասը, որը դասակարգված է որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող,
- վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների գծով շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է սեփական կապիտալում՝ որպես այլ համապարփակ եկամուտ (բացառությամբ արժեզրկումից կորուստների և վաճառքի համար մատչելի

պարտքային ֆինանսական գործիքների գծով փոխարժեքային տարբերություններից առաջացած շահույթի և վնասի), մինչև որ նշված ակտիվն ապաճանաչվում է և այդ պահին կուտակված շահույթը կամ վնասը, որը նախկինում ճանաչվել էր սեփական կապիտալում, ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվի գծով տոկոսները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ ստացվելու ժամանակ և հաշվարկվում են՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գծով շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ֆինանսական ակտիվը կամ պարտավորությունն ապաճանաչվում է կամ արժեզրկվում է, ինչպես նաև՝ ամորտիզացիայի հաշվարկի ընթացքում:

(vii) Ապաճանաչում

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Կազմակերպությունը ոչ պահպանում, ոչ էլ փոխանցում է սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը: Ապաճանաչման պայմանները բավարարող փոխանցված ֆինանսական ակտիվի գծով տոկոսները, որոնք առաջացել կամ պահպանվել են Կազմակերպության կողմից, ճանաչվում են որպես առանձին ակտիվ կամ պարտավորություն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են:

Կազմակերպությունը կատարում է գործարքներ, որոնցով փոխանցում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված ակտիվները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվների սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերն ու հատույցները կամ դրանց մի մասը: Եթե ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր կամ ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները պահպանվում են, ապա փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում:

Գործարքներում, որոնցում Կազմակերպությունը ոչ փոխանցում է, ոչ էլ պահպանում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, այն ապաճանաչում է ակտիվը, եթե կորցնում է դրա նկատմամբ վերահսկողությունը:

Փոխանցումների այն գործարքներում, որոնցում Կազմակերպությունը պահպանում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, Կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ֆինանսական ակտիվն այնքանով, որքանով շարունակվում է իր ներգրավվածությունը ֆինանսական ակտիվի մեջ, որն այն չափն է, որով նա ենթարկված է փոխանցված ակտիվի արժեքի փոփոխությունների ազդեցությանը:

Եթե Կազմակերպությունը ձեռք է բերում իր սեփական պարտքը, ապա այն դուրս է բերվում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից, իսկ պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի ու վճարված հատուցման տարբերությունը ներառվում է պարտքի ժամանակից շուտ մարման հետևանքով առաջացած շահույթի կամ վնասի կազմում:

Կազմակերպությունը դուրս է գրում անհավաքագրելի համարվող ակտիվները:

(viii) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլվելով զուտ գումարով, եթե գոյություն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվ իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն:

(դ) Հիմնական միջոցներ

(i) Մեփական ակտիվներ

Հիմնական միջոցների միավորները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ:

(ii) Վարձակալված ակտիվներ

Այն վարձակալությունը, որի դեպքում Կազմակերպությանն են փոխանցվում ակտիվի սեփականության հետ կապված գրեթե բոլոր ռիսկերը և օգուտները, հանդիսանում է ֆինանսական վարձակալություն: Ֆինանսական վարձակալությամբ ձեռք բերված սարքավորումները ներկայացվում են իրական արժեքից և վարձակալության սկզբում վարձակալության նվազագույն վճարների ներկա արժեքից նվազագույնով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

(iii) Մաշվածություն

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի ձեռք բերման պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետները հետևյալն են.

– համակարգչային սարքավորումներ	1 տարի
– տնտեսական գույք	5 տարի
– փոխադրամիջոցներ	5 տարի

(ե) Ոչ նյութական ակտիվներ

Կազմակերպության կողմից ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները:

Համակարգչային ծրագրերի լիցենզիաների ձեռքբերման ծախսերը կապիտալացվում են որպես առանձին ծրագրի ձեռքբերման և ներդրման ծախսեր:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետը կազմում է 10 տարի:

(գ) Արժեզրկում

(i) Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները հիմնականում ներառում են փոխառությունները և այլ դեբիտորական պարտքերը («փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր»): Կազմակերպությունը վերանայում է իր փոխառությունները և դեբիտորական պարտքերը՝ արժեզրկումը կանոնավոր հիմունքով գնահատելու նպատակով: Փոխառությունը կամ դեբիտորական պարտքը արժեզրկվում է, և արժեզրկումից կորուստներ ճանաչվում են այն և միայն այն դեպքում, երբ առկա է անկողմնակալ վկայություն սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած մեկ կամ ավելի դեպքերի արդյունք հանդիսացող արժեզրկման մասին, և այդ դեպքը (կամ դեպքերը) ազդեցություն ունի վարկի գծով դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերի վրա, որոնք հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը կարող է ներառել պարտավորությունների չկատարումը կամ վճարումների հետաձգումը վարկառուի կողմից, վարկային պայմանագրի պայմանների խախտումները վարկառուի կողմից, վարկի կամ փոխառության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի, վարկառուի կամ թողարկողի սնանկացման հայտանիշները, արժեթղթի համար գործող շուկայի վերացումը, գրավի արժեքի նվազումը կամ ակտիվների խմբին վերաբերող այլ դիտարկելի տվյալները, ինչպիսիք են խմբի կազմի մեջ մտնող վարկառուների վճարունակության վատթարացումը, կամ տվյալ խմբի կազմի մեջ մտնող վարկառուների կողմից պարտականությունների չկատարման հետ փոխկապակցված տնտեսական պայմանների փոփոխությունը:

Կազմակերպությունը նախ գնահատում է, թե արդյոք գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն այն առանձին վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի են, և ապա առանձին կամ հավաքական հիմունքով՝ այն վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի չեն: Եթե Կազմակերպությունը որոշում է, որ առանձին գնահատված վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով՝ լինի այն նշանակալի կամ ոչ նշանակալի, արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն չկա, ապա այն ներառում է այդ վարկը պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերով վարկերի և դեբիտորական պարտքերի խմբում և դրանք հավաքական հիմունքով գնահատում արժեզրկման տեսանկյունից: Այն վարկերը և դեբիտորական պարտքերը, որոնք առանձին են գնահատվում արժեզրկման տեսանկյունից, և որոնց գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում կամ շարունակվում է ճանաչվել, չեն ներառվում արժեզրկման հավաքական հիմունքով գնահատման մեջ:

Եթե առկա է վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով արժեզրկումից կորստի անկողմնակալ վկայություն, ապա կորստի գումարը չափվում է որպես վարկի կամ դեբիտորական պարտքի հաշվեկշռային արժեքի և այդ վարկի կամ դեբիտորական պարտքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի, ներառյալ երաշխիքների գծով ստացվելիք գումարների և գրավի ներկա արժեքի միջև տարբերությունը: Պայմանագրով նախատեսված դրամական միջոցների հոսքերը և նախկին փորձի վրա հիմնված վնասները, որոնց գծով ներկա տնտեսական պայմաններն արտացոլող դիտարկելի տեղեկատվության հիման վրա կատարվել են ճշգրտումներ, հանդիսանում են դրամական միջոցների ակնկալվող հոսքերի գնահատման հիմք:

Որոշ դեպքերում դիտարկելի տվյալները, որոնք պահանջվում են՝ վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով՝ արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կարող են լինել սահմանափակ կամ այլևս ոչ ամբողջությամբ առնչվող տվյալ հանգամանքներին: Դա կարող է տեղի ունենալ, երբ փոխառուն ֆինանսական դժվարությունների մեջ է, և համանման փոխառուների վերաբերյալ քիչ պատմական տվյալներ կան: Այդպիսի դեպքերում, ցանկացած արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար Կազմակերպությունն օգտագործում է իր փորձը և դատողությունները:

Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում և հակադարձվում են այնքանով, որքանով փոխհատուցվող գումարի հետագա աճը կարելի է անկողմնակալորեն կապել արժեզրկումից կորստի ճանաչումից հետո տեղի ունեցած իրադարձությանը:

Այն դեպքերում, երբ վարկի հավաքագրումը հնարավոր չէ, փոխառությունը դուրս է գրվում ի հաշիվ արժեզրկման գծով ձևավորված համապատասխան պահուստի: Կազմակերպությունը փոխառության մնացորդը (և արժեզրկման գծով ձևավորված ցանկացած պահուստները) դուրս է գրում, երբ ղեկավարությունը որոշում է, որ փոխառությունը ենթակա չէ հավաքագրման և ձեռնարկվել են փոխառության վերադարձի հետ կապված բոլոր անհրաժեշտ քայլերը:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ այլ ոչ ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ հետաձգված հարկերի, գնահատվում են արժեզրկման հայտանիշ բացահայտելու նպատակով: Ոչ ֆինանսական ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես նրանց իրական արժեքից (համաձայն վաճառքի ծախսերը) և օգտագործման արժեքից առավելագույնը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերը զեղչվում են իրենց ներկա արժեքով՝ օգտագործելով մինչև հարկումը զեղչման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի շուկայի ներկա գնահատականը և ակտիվին բնորոշ ռիսկերը: Այլ ակտիվներից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքից մեծապես անկախ և դրամական միջոցների ներհոսք չառաջացնող ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է այն դրամաստեղծ միավորի համար, որին պատկանում է տվյալ ակտիվը: Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը:

Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում և հակադարձվում է միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի՝ առանց համապատասխան մշակվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(ե) Պահուստներ

Պահուստը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում է, երբ Կազմակերպությունը որպես անցյալ դեպքերի արդյունք ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Եթե ազդեցությունն էական է, պահուստները որոշվում են զեղչելով ակնկալվող դրամական հոսքերը՝ օգտագործելով զեղչման մինչև հարկումը գործող այն դրույքը, որն արտացոլում է

Ժամանակի մեջ դրամի արժեքի շուկայի ներկա գնահատականը և, անհրաժեշտության դեպքում՝ պարտավորությանը բնորոշ ռիսկերը:

(ը) Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է անդամների բաժնեմասերից:

(i) Շահաբաժիններ

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնակարգերով:

(թ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է այլ համապարփակ եկամտի միավորներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված բաժնետերերի հետ իրականացված գործառնություններին, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ եկամտում կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում:

Ընթացիկ հարկը տարվա շահութահարկի գծով ակնկալվող վճարման ենթակա հարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները:

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկը չի ճանաչվում հետևյալ ժամանակավոր տարբերությունների համար՝ հարկային նպատակներով չնվազեցվող գույքի, ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչում, որը ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի վրա, ինչպես նաև այն դուստր կազմակերպություններում կատարած ներդրումներին վերաբերող ժամանակավոր տարբերություններ, որտեղ մայր կազմակերպությունն ի վիճակի է վերահսկել ժամանակավոր տարբերության հակադարձումը, և հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունը չի հակադարձվի մոտ ապագայում: Հետաձգված հարկի գումարը չափվում է՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքների դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկային ակտիվը ճանաչվում է միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները, չօգտագործված հարկային վնասները և արտոնությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները նվազեցվում են այնքանով, որքանով հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

(ժ) Եկամուտի և ծախսի ճանաչում

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Վարկերի տրամադրման, սպասարկման և այլ վճարները, որոնք գործարքի հետ կապված ծախսերի հետ միասին դիտարկվում են որպես վարկի ընդհանուր շահութաբերության անբաժան մաս, հետաձգվում են և ամորտիզացվում են տոկոսային եկամտի կազմում ֆինանսական գործիքի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Այլ վճարները, կոմիսիոն և այլ վճարների տեսքով եկամուտն ու ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ համապատասխան ծառայությունը տրամադրելիս:

Գործառնական վարձակալության գծով վճարները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում գծային մեթոդով վարձակալության գործողության ժամկետի ընթացքում:

(ի) Ստացված շնորհներ

Շնորհները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով որպես հետաձգված եկամուտ, երբ գոյություն ունի հիմնավոր համոզվածություն, որ շնորհները կստացվեն և Կազմակերպությունը կբավարարի շնորհի հետ կապված պայմանները և այնուհետև ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես այլ եկամուտ սխտեմատիկ հիմունքով ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Շնորհները, որոնք փոխհատուցում են Կազմակերպությանը կրած ծախսերը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում սխտեմատիկ հիմունքով այն նույն ժամանակաշրջաններում, երբ ճանաչվում են ծախսերը:

(լ) Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ, ստանդարտների փոփոխություններ և մեկնաբանություններ չէին գործում 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և չեն կիրառվել սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս: Այդ ստանդարտներից և փոփոխություններից ստորև ներկայացվածները հնարավոր է, որ ազդեցություն կունենան Կազմակերպության ֆինանսական վիճակի և գործունեության վրա: Կազմակերպությունը մտադիր է ընդունել այդ ստանդարտները և դրանց փոփոխությունները, երբ վերջիններս մտնեն ուժի մեջ:

- ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» ստանդարտը կգործի 2015թ. հունվարի 1-ից և հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Նոր ստանդարտը կիրառարակվի մի քանի փուլերով, և ենթադրվում է, որ կփոխարինի Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտ ՀՀՄՍ 39 «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում»: ՖՀՄՍ 9-ի առաջին մասը, որը վերաբերում է ֆինանսական ակտիվների դասակարգմանը և չափմանը, հրապարակվեց 2009թ. նոյեմբերին: Երկրորդ մասը, որը վերաբերում է ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգմանը և չափմանը, հրապարակվեց 2010թ. հոկտեմբերին: Ակնկալվում է, որ ստանդարտի մնացած մասերը կիրառարակվեն 2013թ. ընթացքում: Կազմակերպությունն ընդունում է, որ նոր ստանդարտը նախատեսում է բազմաթիվ փոփոխություններ ֆինանսական գործիքների հաշվառման համար և հավանական է, որ էական ազդեցություն կունենա Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա: Այս փոփոխությունների ազդեցությունը կվերլուծվի ստանդարտի հաջորդ փուլերի հրապարակմանը զուգընթաց: Կազմակերպությունը մտադիր չէ կիրառել այս ստանդարտը ժամանակից շուտ:

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

- ՖՀՄՍ 13 «Իրական արժեքի չափում» ստանդարտը կգործի 2013թ. հունվարի 1-ից և հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Նոր ստանդարտը փոխարինում է առանձին ՖՀՄՍ-ներում ընդգրկված իրական արժեքի չափման ուղեցույցները և իրենից ներկայացնում է իրական արժեքի չափման մեկ ընդհանուր ուղեցույց: Այն տրամադրում է իրական արժեքի վերանայված սահմանումը, սահմանում է իրական արժեքի չափման հիմունքները և ներկայացնում է իրական արժեքի չափման համար պահանջվող բացահայտումները: ՖՀՄՍ 13 չի ներկայացնում նոր պահանջներ ակտիվների կամ պարտավորությունների իրական արժեքի չափման համար և չի բացառում գործնականում կիրառվող իրական արժեքի չափմանը վերաբերող բացառությունները, որոնք ներկայումս գոյություն ունեն որոշ ստանդարտներում: Ստանդարտը կիրառվում է հեռանկարային հիմունքով, և թույլատրվում է դրա ժամկետից շուտ կիրառումը: Համադրելի տեղեկատվության բացահայտում չի պահանջվում սկզբնական կիրառմանը նախորդող ժամանակաշրջանների համար: Կազմակերպությունը դեռևս չի վերլուծել այս նոր ստանդարտի հնարավոր ազդեցությունն իր ֆինանսական վիճակի կամ գործունեության վրա:
- ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում. Այլ համապարփակ եկամտի միավորների ներկայացում» ստանդարտի փոփոխություն: Փոփոխությունը պահանջում է, որպեսզի կազմակերպությունն այլ համապարփակ եկամտի այն միավորները, որոնք ապագայում կարող են վերադասակարգվել շահույթի կամ վնասի, ներկայացնի շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող միավորներից առանձին: Ի լրումն, այս փոփոխության համաձայն «Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը» սկսվում է կոչվել «Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն»: Այնուամենայնիվ, թույլատրվում է այլ անվանումների օգտագործում: Փոփոխությունը պետք է կիրառվի հետադարձ հիմունքով 2012թ. հուլիսի 1-ից, և թույլատրվում է դրա ժամանակից շուտ կիրառումը:
- ՀՀՄՍ 32 «Ֆինանսական գործիքներ. Ներկայացում – Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում» ստանդարտի փոփոխությունները չեն առաջադրում ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվանցման նոր կանոններ, փոխարենը այս փոփոխությունները պարզաբանում են հաշվանցման չափանիշները՝ դրանց կիրառման անհամապատասխանություններին անդրադառնալու նպատակով: Փոփոխությունների համաձայն կազմակերպությունը տվյալ պահին ունի հաշվանցման իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, եթե այդ իրավունքը կախված չէ ապագա դեպքերից և ենթակա է կիրառման թե՛ բնականոն գործունեության և թե՛ կազմակերպության կամ բոլոր պայմանագրային կողմերի կողմից պարտականությունների չկատարման, վերջիններիս լուծարման կամ սնանկացման դեպքում: Փոփոխությունները կգործեն 2014թ. հունվարի 1-ից և հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար և ենթակա են կիրառման հետադարձ հիմունքով:
- Բազմաթիվ «ՖՀՄՍ-ների կատարելագործումները» դիտարկվել են առանձին՝ յուրաքանչյուր ստանդարտի հիմունքով: Բոլոր փոփոխությունները, որոնք հանգեցնում են ներկայացման, ճանաչման կամ չափման հաշվառման փոփոխություններին, ուժի մեջ կմտնեն 2013թ. հունվարի 1-ից ոչ շուտ: Կազմակերպությունը դեռ չի վերլուծել այս կատարելագործումների հնարավոր ազդեցությունն իր ֆինանսական վիճակի կամ գործունեության վրա:

4 Չուտ տոկոսային եկամուտ

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Տոկոսային եկամուտ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	24,518	7,240
Հաճախորդներին տրված վարկեր	503,228	266,737
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	25,018	22,188
	552,764	296,165
Տոկոսային ծախս		
Վարկեր և փոխառություններ	225,393	98,359
	225,393	98,359
Չուտ տոկոսային եկամուտ	327,371	197,806

5 Եկամուտ ստացված շնորհներից

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Եկամուտին վերաբերվող շնորհներ	326,121	184,360
Ակտիվներին վերաբերվող շնորհներ	21,320	11,325
	347,441	195,685

Եկամուտին վերաբերող շնորհներն իրենցից ներկայացնում են ԱՄՆ Գյուղատնտեսության դեպարտամենտի (USDA) միջոցով ստացված շնորհները:

6 Արժեզրկումից կորուստներ

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Հաճախորդներին տրված վարկեր	11,970	31,835
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	1,589	1,020
	13,559	32,855

7 Աշխատակազմի գծով ծախսեր

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Աշխատակիցների հատուցումներ	248,466	195,251
Աշխատավարձին վերաբերող հարկեր	17,450	14,368
	265,916	209,619

8 Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	30,760	18,332
Գործառնական վարձակալության գծով ծախս	19,315	18,481
Գործուղման ծախսեր	15,300	5,666
Վերանորոգման և սպասարկման ծախսեր	10,459	9,948
Մասնագիտական ծառայություններ	10,332	6,934
Ներկայացուցչական ծախսեր	8,570	5,067
Գովազդ և շուկայավարում	8,369	3,918
Կապի և տեղեկատվության ծառայություններ	6,449	5,117
Վարկերի տրամադրման գծով ծախսեր	4,292	3,217
Գրասենյակային ծախսեր	3,488	3,275
Կոմունալ ծառայություններ	2,510	2,680
Հարկեր, բացառությամբ աշխատավարձի գծով հարկի և շահութահարկի	2,044	1,925
Այլ	7,110	6,035
	128,998	90,595

9 Շահութահարկի գծով ծախս

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Ընթացիկ տարի	50,384	13,380
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Հետաձգված հարկերի շարժը՝ պայմանավորված ժամանակավոր տարբերությունների առաջացմամբ և հակադարձմամբ	5,997	(455)
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	56,381	12,925

2012թ-ին ընթացիկ և հետաձգված հարկերի գծով կիրառելի հարկային դրույքը կազմում է 20% (2011թ-ին՝ 20%):

Արդյունավետ հարկային դրույքի համադրում

	2012թ. հազ. դրամ	%	2011թ. հազ. դրամ	%
Շահույթ մինչև հարկումը	277,989		61,873	
Շահութահարկ՝ կիրառելի հարկային դրույքով	55,598	20.0	12,375	20.0
Չնվազեցվող ծախսեր	783	0.3	550	0.9
	56,381	20.3	12,925	20.9

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

(ա) Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակներով օգտագործվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակներով օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերություններն առաջացնում են գուտ հետաձգված հարկային պարտավորություններ և ակտիվներ համապատասխանաբար 2012թ. և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Համաձայն գործող օրենսդրության այս նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գործողության ժամկետը սահմանափակ չէ:

Ստորև ներկայացված է ժամանակավոր տարբերությունների շարժը 2012թ. և 2011թ. ընթացքում:

2012թ. հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2012թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.
Գրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(173)	(839)	(1,012)
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	(6,161)	(6,161)
Այլ պարտավորություններ	1,828	1,003	2,831
	1,655	(5,997)	(4,342)

2011թ. հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2011թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2011թ.
Գրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(683)	510	(173)
Այլ ակտիվներ	(325)	325	-
Այլ պարտավորություններ	2,208	(380)	1,828
	1,200	455	1,655

10 Գրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ հաշիվներ		
- 5 խոշորագույն հայկական բանկեր	43,900	93,200
- Միջին չափի հայկական բանկեր	120,620	12,182
Ընդամենը ընթացիկ հաշիվներ	164,520	105,382
Ավանդներ		
- 5 խոշորագույն հայկական բանկեր	242,148	120,039
- Միջին չափի հայկական բանկեր	346,969	27,127
Ընդամենը ավանդներ բանկերում	589,117	147,166
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	753,637	252,548

Գրամական միջոցները և դրանց համարժեքներն արժեզրկված կամ ժամկետանց չեն:

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը միջոցներ ուներ տեղաբաշխված երեք բանկում (2011թ-ին՝ երկու բանկ), որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը: 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 706,598 հազար դրամ (2011թ-ին՝ 202,261 հազար դրամ):

11 Հաճախորդների տրված վարկեր

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Բիզնես վարկեր		
Փոքր ձեռնարկություններ	267,037	192,220
Անհատ ձեռներեցներ	478,512	303,878
Ընդամենը բիզնես վարկեր	745,549	496,098
Անհատներին տրված վարկեր		
Բուսաբուծություն	1,553,129	1,335,438
Անասնապահություն	1,242,673	645,924
Այլ	172,397	43,145
Ընդամենը անհատներին տրված վարկեր	2,968,199	2,024,507
Հաճախորդներին տրված համախառն վարկեր	3,713,748	2,520,605
Արժեզրկման գծով պահուստ	(37,137)	(30,854)
Հաճախորդներին տրված զուտ վարկեր	3,676,611	2,489,751

Ստորև ներկայացված է արժեզրկման գծով պահուստի շարժը ըստ հաճախորդներին տրված վարկերի դասերի 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում:

	Բիզնես վարկեր հազ. դրամ	Անհատներին տրված վարկեր հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
Մնացորդը տարեսկզբին	5,751	25,103	30,854
Զուտ ծախս (հակադրաձում)	(11,624)	23,594	11,970
(Դուրսգրումներ) վերականգնումներ	13,328	(19,015)	(5,687)
Մնացորդը տարեվերջին	7,455	29,682	37,137

Ստորև ներկայացված է արժեզրկման գծով պահուստի շարժը ըստ հաճախորդներին տրված վարկերի դասերի 2011թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում:

	Բիզնես վարկեր հազ. դրամ	Անհատներին տրված վարկեր հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
Մնացորդը տարեսկզբին	1,788	14,331	16,119
Զուտ ծախս	12,772	19,063	31,835
Դուրսգրումներ	(8,591)	(8,509)	(17,100)
Մնացորդը տարեվերջին	5,751	25,103	30,854

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

(ա) Հաճախորդներին տրված վարկերի որակական ցուցանիշներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի որակական ցուցանիշների վերաբերյալ 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	Համախառն վարկեր հազ. դրամ	Արժեզրկման պահուստ հազ. դրամ	Զուտ վարկեր հազ. դրամ	Համախառն վարկերի արժեզրկման պահուստ %
Բիզնես վարկեր				
Փոքր ձեռնարկություններ				
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	267,037	2,670	264,367	1.0%
Ընդամենը վարկեր փոքր ձեռնարկություններին	267,037	2,670	264,367	1.0%
Անհատ ձեռներեցներ				
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	474,679	4,747	469,932	1.0%
Ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր				
- մինչև 90 օր ժամկետանց	3,833	38	3,795	1.0%
Ընդամենը ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր	3,833	38	3,795	1.0%
Ընդամենը վարկեր անհատ ձեռներեցներին	478,512	4,785	473,727	1.0%
Ընդամենը բիզնես վարկեր	745,549	7,455	738,094	1.0%
Անհատներին տրված վարկեր				
Բուսաբուծություն				
- ոչ ժամկետանց	1,514,635	14,426	1,500,209	1.0%
- մինչև 30 օր ժամկետանց	18,452	184	18,268	1.0%
- 30-89 օր ժամկետանց	9,743	97	9,646	1.0%
- 90-179 օր ժամկետանց	6,451	65	6,386	1.0%
- 180-360 օր ժամկետանց	3,848	759	3,089	19.7%
Ընդամենը վարկեր բուսաբուծության ոլորտում	1,553,129	15,531	1,537,598	1.0%
Անասնապահություն				
- ոչ ժամկետանց	1,226,302	12,155	1,214,147	1.0%
- մինչև 30 օր ժամկետանց	14,704	147	14,557	1.0%
- 30-89 օր ժամկետանց	1,667	125	1,542	7.5%
Ընդամենը վարկեր անասնապահության ոլորտում	1,242,673	12,427	1,230,246	1.0%
Անհատներին տրված այլ վարկեր				
- ոչ ժամկետանց	172,397	1,724	170,673	1.0%
Ընդամենը անհատներին տրված այլ վարկեր	172,397	1,724	170,673	1.0%
Ընդամենը անհատներին տրված վարկեր	2,968,199	29,682	2,938,517	1.0%
Ընդամենը հաճախորդներին տրված վարկեր	3,713,748	37,137	3,676,611	1.0%

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի որակական ցուցանիշների վերաբերյալ 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	Համախառն վարկեր հազ. դրամ	Արժեզրկման պահուստ հազ. դրամ	Չուտ վարկեր հազ. դրամ	Համախառն վարկերի արժեզրկման պահուստ %
Բիզնես վարկեր				
Փոքր ձեռնարկություններ				
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	188,712	1,885	186,827	1.0%
Ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր - ավելի քան 90 օր և մինչև 1 տարի ժամկետանց	3,508	575	2,933	16.4%
Ընդամենը ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր	3,508	575	2,933	16.4%
Ընդամենը վարկեր փոքր ձեռնարկություններին	192,220	2,460	189,760	1.3%
Անհատ ձեռներեցներ				
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	302,271	3,002	299,269	1.0%
Ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր - ավելի քան 90 օր և մինչև 1 տարի ժամկետանց	1,607	289	1,318	18.0%
Ընդամենը ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր	1,607	289	1,318	18.0%
Ընդամենը վարկեր անհատ ձեռներեցներին	303,878	3,291	300,587	1.1%
Ընդամենը բիզնես վարկեր	496,098	5,751	490,347	1.2%
Անհատներին տրված վարկեր				
Բուսաբուծություն				
- ոչ ժամկետանց	1,306,521	13,120	1,293,401	1.0%
- մինչև 30 օր ժամկետանց	3,103	305	2,798	9.8%
- 90-179 օր ժամկետանց	25,814	4,832	20,982	18.7%
Ընդամենը վարկեր բուսաբուծության ոլորտում	1,335,438	18,257	1,317,181	1.4%
Անասնապահություն				
- ոչ ժամկետանց	645,924	6,417	639,507	1.0%
Ընդամենը վարկեր անասնապահության ոլորտում	645,924	6,417	639,507	1.0%
Անհատներին տրված այլ վարկեր				
- ոչ ժամկետանց	43,145	429	42,716	1.0%
Ընդամենը անհատներին տրված այլ վարկեր	43,145	429	42,716	1.0%
Ընդամենը անհատներին տրված վարկեր	2,024,507	25,103	1,999,404	1.2%
Ընդամենը հաճախորդներին տրված վարկեր	2,520,605	30,854	2,489,751	1.2%

(բ) Վարկերի արժեզրկման գնահատման համար կիրառվող հիմնական ենթադրությունները և դատողությունները

(i) Իրավաբանական անձանց տրված վարկեր

Վարկերի արժեզրկումը տեղի է ունենում վարկի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած մեկ կամ մի քանի դեպքերի արդյունքում, որոնք ազդեցություն են ունենում վարկի հետ կապված դրամական միջոցների ապագա գնահատված հոսքերի վրա և որը կարելի է արժանահավատորեն գնահատել: Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկերի համար բացակայում է դրանց ուղղակիորեն վերագրելի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն:

Իրավաբանական անձանց տրված վարկերի արժեզրկման անկողմնակալ հայտանիշներ են հանդիսանում՝

- վարկային պայմանագրի ժամկետանց վճարները,
- վարկառուի ֆինանսական վիճակի էական վատթարացումը,
- տնտեսական միջավայրի վատթարացումը, բացասական փոփոխությունները վարկառուի շուկաներում:

Իրավաբանական անձանց տրված վարկերի արժեզրկման գծով պահուստը գնահատելիս Կազմակերպությունը հիմնվում է արժեզրկված վարկերի գծով դրամական միջոցների ապագա հոսքերի վերլուծության և արժեզրկման հայտանիշ չունեցող վարկերի գծով վնաս կրելու իր նախկին փորձի վրա:

Բիզնես վարկերի գծով արժեզրկման պահուստը որոշելիս՝ Կազմակերպությունը ձևավորել է 1% հավաքական պահուստ՝ հաշվի առնելով տնտեսական միջավայրը և տվյալ ոլորտում վնաս կրելու իր փորձը:

Այս գնահատումների փոփոխություններն ազդեցություն կունենան վարկի արժեզրկման գծով պահուստի վրա: Օրինակ՝ եթե դրամական միջոցների ակնկալվող հոսքերի գուտ ներկա արժեքը փոփոխվեր մեկ տոկոսով, ապա բիզնես վարկերի արժեզրկման գծով ընդհանուր պահուստի գումարը 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կնվազեր/կավելանար 7,381 հազար դրամով (2011թ-ին՝ կնվազեր/կավելանար 4,902 հազար դրամով):

(ii) Անհատներին տրված վարկեր

Կազմակերպությունը վերանայել է անհատներին տրված վարկերի իր ներկայիս պորտֆելը և չի բացահայտել արժեզրկման հայտանիշներով խոշոր վարկեր: Անհատներին տրված վարկերի գծով արժեզրկումը գնահատելիս ղեկավարության կողմից կիրառվող հիմնական ենթադրությունները հիմնված են մասնատիպ ընկերությունների կողմից վնաս կրելու նախկին փորձի վրա: Կազմակերպությունը ձևավորել է 1% պահուստ (2011թ-ին՝ 1.2%) անհատներին տրված վարկերի արժեզրկման գծով:

Այս գնահատումների փոփոխություններն ազդեցություն կունենան վարկի արժեզրկման գծով պահուստի վրա: Օրինակ՝ եթե դրամական միջոցների ակնկալվող հոսքերի գուտ ներկա արժեքը փոփոխվեր երեք տոկոսով, ապա անհատներին տրված վարկերի արժեզրկման գծով ընդհանուր պահուստի գումարը 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կնվազեր/կավելանար 88,156 հազար դրամով (2011թ-ին՝ կնվազեր/կավելանար 59,985 հազար դրամով):

(գ) Գրավի վերլուծություն

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

(i) Բիզնես վարկեր

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բիզնես վարկերի համար ապահովություն հանդիսացող գրավի և այլ միջոցների վերաբերյալ (առանց արժեզրկման)՝ ըստ գրավի տեսակների:

31 դեկտեմբերի 2012թ.	Հաճախորդներին տրված վարկեր, հաշվեկշռային արժեք	Վարկի տրամադրման ամսաթվի դրությամբ գնահատված գրավի իրական արժեքը
հազ. դրամ		
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր		
Անշարժ գույք	697,762	697,762
Փոխադրամիջոցներ	4,081	4,081
Երաշխիքներ	32,456	-
Ընդամենը արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	734,299	701,843
Ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր		
Անշարժ գույք	3,134	3,134
Երաշխիքներ	661	-
Ընդամենը ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր	3,795	3,134
Ընդամենը բիզնես վարկեր	738,094	704,977
31 դեկտեմբերի 2011թ.		
հազ. դրամ		
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր		
Անշարժ գույք	470,363	470,363
Երաշխիքներ	15,733	-
Ընդամենը արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	486,096	470,363
Ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր		
Անշարժ գույք	4,251	4,251
Ընդամենը ժամկետանց կամ արժեզրկված վարկեր	4,251	4,251
Ընդամենը բիզնես վարկեր	490,347	474,614

Վերը աղյուսակները ներկայացված են լրացուցիչ գրավի անհրաժեշտության բացառման հիմունքով: Մի քանի տեսակի գրավներով ապահովված վարկերի համար բացահայտվում է այն գրավը, որն առավել համապատասխանում է արժեզրկման գնահատմանը:

Ոչ ժամկետանց կամ ոչ արժեզրկված բիզնես վարկերի համար գրավի իրական արժեքը գնահատվում է վարկերի տրամադրման ամսաթվին և չի ճշգրտվում մինչև հաշվետու ամսաթիվը հետագա փոփոխություններն արտացոլելու համար: Այս վարկերի փոխհատուցելիությունը հիմնականում կախված է վարկառուների վճարունակությունից, այլ ոչ՝ գրավի արժեքից, և Կազմակերպության համար պարտադիր չէ վերանայել գրավի գնահատումը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

(ii) Անհատներին տրված վարկեր

Անհատներին տրված վարկերի համար ապահովություն է ծառայում անշարժ գույքը և անհատական երաշխիքները: Կազմակերպության քաղաքականության համաձայն անհատներին վարկերը տրամադրվում են մինչև 90% վարկ/արժեք հարաբերակցությամբ:

Գրավի իրական արժեքը գնահատվում է վարկերի տրամադրման ամսաթվին և չի ճշգրտվում մինչև հաշվետու ամսաթիվը հետագա փոփոխություններն արտացոլելու համար:

(դ) Վարկային պորտֆելի աշխարհագրական և ըստ տնտեսության ճյուղերի վերլուծություն

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկերը տրամադրվել են հիմնականում Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող հաճախորդներին, որոնք իրենց գործունեությունը ծավալել են տնտեսության հետևյալ ճյուղերում.

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Բուսաբուծություն	1,583,437	1,347,071
Անասնապահություն	1,266,350	676,054
Մանրածախ առևտուր	354,753	292,615
Զկնաբուծություն	222,808	30,963
Այլ	286,400	173,902
	3,713,748	2,520,605
Արժեզրկման գծով պահուստ	(37,137)	(30,854)
	3,676,611	2,489,751

(ե) Վարկային ռիսկին ենթարկվածություն

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի փոխառուներ կամ կապակցված փոխառուների խմբեր (2011թ-ին՝ բացակայում էին), որոնց տրամադրված վարկերի մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը:

(զ) Վարկերի ժամկետայնություն

Վարկային պորտֆելի ժամկետայնության վերլուծությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 16-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև վարկերի պայմանագրով նախատեսված մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածը:

12 Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Համախառն ներդրում ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներում		
Մինչև մեկ տարի ժամկետով	67,272	61,711
Մեկից հինգ տարի ժամկետով	139,336	135,505
	206,608	197,216
Չվաստակա Ֆինանսական եկամուտ	(35,300)	(35,040)
Արժեզրկման գծով պահուստ	(3,426)	(1,621)
Զուտ ներդրում ֆինանսական վարձակալությունում	167,882	160,555
Ֆինանսական վարձակալությունում կատարած գուտ ներդրումը ներառում է.		
Մինչև մեկ տարի ժամկետով	65,333	60,633
Մեկից հինգ տարի ժամկետով	102,549	99,922
	167,882	160,555

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չկային ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք պայմանագրով ժամկետանց գումարներ:

(ա) Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարների կենտրոնացում

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի այնպիսի հաճախորդներ (2011թ-ին՝ բացակայում էին), որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը:

(բ) Ֆինանսական վարձակալության ժամկետայնություն

Ֆինանսական վարձակալության պորտֆելի ժամկետայնության վերլուծությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 16-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարների պայմանագրով նախատեսված մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածը:

(գ) Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարների աշխարհագրական վերլուծություն

Ֆինանսական վարձակալության պայմանագրերը կնքվում են Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող և գյուղատնտեսության ոլորտում գործող հաճախորդների հետ: Վարձակալված ակտիվները հիմնականում իրենցից ներկայացնում են գյուղատնտեսական սարքավորումներ:

13 Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

հազ. դրամ	Համակարգչային սարքավորումներ	Տնտեսական գույք	Փոխադրամիջոցներ	Ոչ նյութական ակտիվներ	Ընդամենը	
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդը առ հունվարի 2012թ.	1	22,365	25,787	78,138	8,008	134,298
Ավելացումներ	5,148	13,707	38,446	5,307	62,608	
Փոխանցումներ	3,179	(3,179)	-	-	-	
Օտարումներ/Դուրսգրումներ	(1,930)	(394)	(2,019)	-	(4,343)	
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.		28,762	35,921	114,565	13,315	192,563
Մաշվածություն և ամորտիզացիա						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2012թ.	15,866	14,778	27,762	1,748	60,154	
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	5,312	6,398	17,936	1,114	30,760	
Փոխանցումներ	357	(357)	-	-	-	
Օտարումներ/Դուրսգրումներ	(1,911)	(394)	(1,801)	-	(4,106)	
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.		19,624	20,425	43,897	2,862	86,808
Հաշվեկշռային արժեք Առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.		9,138	15,496	70,668	10,453	105,755
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ						
հազ. դրամ	Համակարգչային սարքավորումներ	Տնտեսական գույք	Փոխադրամիջոցներ	Ոչ նյութական ակտիվներ	Ընդամենը	
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2011թ.	16,078	18,201	50,168	7,468	91,915	
Ավելացումներ	6,287	7,586	27,970	540	42,383	
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2011թ.	22,365	25,787	78,138	8,008	134,298	
Մաշվածություն և ամորտիզացիա						
Մնացորդը առ հունվարի 2011թ.	12,484	11,245	17,092	1,001	41,822	
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	3,382	3,533	10,670	747	18,332	
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2011թ.	15,866	14,778	27,762	1,748	60,154	
Հաշվեկշռային արժեք Առ 31 դեկտեմբերի 2012թ.		6,499	11,009	50,376	6,260	74,144

2012թ. ընթացքում չեն եղել փոխառության կապիտալացված ծախսումներ, որոնք վերաբերում են հիմնական միջոցների ձեռքբերմանը կամ կառուցմանը (2011թ-ին նման ծախսումներ չեն եղել):

14 Վարկեր և փոխառություններ

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Գրավով ապահովված վարկ ՀՀ ԿԲ-ից	2,711,625	1,704,316
Գրավով ապահովված վարկեր պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններից	1,015,936	700,126
	3,727,561	2,404,442

(ա) Փոխառություններ ՀՀ ԿԲ-ից

Պայմանագրի համաձայն ՀՀ ԿԲ-ն Կազմակերպությանը տրամադրում է վարկեր, որն իր հերթին վարկեր է տրամադրում որակված փոխառուներին: Վարկերի վերահսկողությունը և մոնիտորինգն իրականացնում է «Գերմանա-հայկական հիմնադրամ» ծրագրի կառավարման գրասենյակը:

Վարկերը տրամադրվում են ՀՀ դրամով, մինչև 5 տարի ժամկետով, դրանց գծով կիրառվող տոկոսադրույքը կազմում է 8-9% և ենթակա են մարման սահմանված ժամկետի վերջում:

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 2,674,733 հազար դրամ (2011թ-ին՝ 1,765,208 հազար դրամ) ընդհանուր գումարով հաճախորդներին տրված վարկերը ծառայում են որպես գրավ ՀՀ ԿԲ-ից ստացված փոխառությունների համար:

(բ) Փոխառությունների պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններից

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկերը ներառում են Արտասահմանյան ֆինանսական ծրագրերի կառավարման կենտրոնից (նախկին Հազարամյակի մարտահրավեր հիմնադրամ – Հայաստան ծրագիր) «Գյուղական ֆինանսավորման կառույց-ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկից:

Վարկերը տրվում են գյուղատնտեսության ոլորտում վարկեր տրամադրելու նպատակով և ապահովվում են Կազմակերպության կողմից ենթավարկառուներին տրամադրված վարկերի ընդհանուր գումարով, ինչպես նաև ենթավարկառուների կողմից իրենց վարկերի գծով վճարված տոկոսներով: 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ նման վարկերի ընդհանուր գումարը կազմում է 846,512 հազար դրամ (2011թ-ին՝ 576,628 հազար դրամ):

(գ) Վարկերի և փոխառությունների կենտրոնացում

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի երեք պայմանագրային կողմ՝ կազմակերպություն (2011թ-ին՝ երկու), որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը: 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդները կազմում են 3,727,561 հազար դրամ (2011թ-ին՝ 2,404,442 հազար դրամ):

15 Բաժնետիրական կապիտալ

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ուներ 1,221 անդամ (2011թ-ին՝ 336 անդամ)՝ 488,783 հազար դրամ բաժնետիրական կապիտալով (2011թ-ին՝ 390,957 հազար դրամ): Կազմակերպության յուրաքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայնի իրավունք բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողովներում՝ անկախ մասնակցության բաժնեմասից:

(ա) Շահաբաժիններ

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է ՀՀ օրենսդրությամբ:

16 Ռիսկերի կառավարում

Ռիսկերի կառավարումն էական գործոն է վարկային կազմակերպությունների համար և Կազմակերպության գործառնությունների կարևոր տարր է: Շուկայական ռիսկը, վարկային ռիսկը և իրացվելիության ռիսկն այն հիմնական ռիսկերն են, որոնց Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր գործունեությունն իրականացնելիս:

(ա) Ռիսկերի կառավարման քաղաքականություն և ընթացակարգեր

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել, վերլուծել և կառավարել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկման մեխանիզմներ, ինչպես նաև շարունակաբար վերահսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը որոշված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների, առաջարկվող արտադրանքի ու ծառայությունների և ընդունված լավագույն մոտեցման փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով:

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարումը վերահսկող համակարգի պատշաճ աշխատանքի, հիմնական ռիսկերի կառավարման և ռիսկերի կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման, ինչպես նաև խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների վերահսկման և իրականացման ու ռիսկերի համար սահմանված համապատասխան սահմանաչափերում Կազմակերպության գործունեությունն ապահովելու համար: Ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի ընդհանուր կառավարման համար, այն նաև վերահսկում է ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ռիսկերի բացահայտման, գնահատման, կառավարման և ներկայացման համար ընդհանուր սկզբունքների ու մեթոդների կիրառումը: Ղեկավարությունն ուղղակիորեն հաշվետու է Տնօրենների խորհրդին:

Վարկային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերը՝ թե պորտֆելի և թե առանձին գործառնությունների մակարդակով, կառավարվում ու վերահսկվում են Վարկային կոմիտեների և Ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման կոմիտեի (ԱՊԿԿ) միջոցով:

Ռիսկի թե՛ արտաքին, թե՛ ներքին գործոնները բացահայտվում և կառավարվում են Կազմակերպության կազմակերպչական կառուցվածքի շրջանակներում: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում ռիսկի բոլոր գործոնների բացահայտմանը և ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների նպատակահարմարության որոշմանը:

(բ) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական գների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկը ներառում է արտարժույթի, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկերը: Շուկայական ռիսկն առաջանում է տոկոսադրույքի, արտարժույթի և բաժնային ֆինանսական գործիքների բաց դիրքերի գծով, որոնք ենթարկվում են շուկայի ընդհանուր և առանձին փոփոխություններին ու շուկայական գների տատանումների ազդեցությանը:

Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակը ռիսկի այնպիսի կառավարումն ու վերահսկումն են, որոնք թույլ կտան պահպանել այս ռիսկին ենթարկվածության աստիճանն ընդունելի սահմաններում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

(i) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության արդյունքում:

Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական միջոցների հոսքերի գերակայող շուկայական տոկոսադրույքների տատանումների ազդեցությանը: Նման տատանումները կարող են ավելացնել տոկոսային մարժան, սակայն կարող են նաև նվազեցնել կամ հանգեցնել վնասների՝ տոկոսադրույքների անսպասելի փոփոխության դեպքում:

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Տոկոսադրույքների վերանայման ժամկետների վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ռիսկը հիմնականում կառավարվում է տոկոսադրույքների տարբերությունների մոնիտորինգի միջոցով: Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված է տոկոսադրույքների վերանայման ժամկետների վերլուծությունը հիմնական ֆինանսական գործիքների համար:

հազ. դրամ	Մինչև 3 ամիս	3-6 ամիս	6-12 ամիս	1-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Անտոկոս	Հաշվեկշռային արժեք
31 դեկտեմբերի 2012թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	748,195	-	-	-	-	5,442	753,637
Հաճախորդներին տրված վարկեր	233,895	483,217	1,168,512	1,790,987	-	-	3,676,611
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	18,750	16,729	29,854	102,549	-	-	167,882
	1,000,840	499,946	1,198,366	1,893,536	-	5,442	4,598,130
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	392,567	9,841	35,041	2,709,125	580,987	-	3,727,561
	392,567	9,841	35,041	2,709,125	580,987	-	3,727,561
Զուտ դիրքը	608,273	490,105	1,163,325	(815,589)	(580,987)	5,442	870,569
31 դեկտեմբերի 2011թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	237,933	-	-	-	-	14,615	252,548
Հաճախորդներին տրված վարկեր	134,846	240,229	658,292	1,456,384	-	-	2,489,751
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	15,524	16,471	28,638	99,922	-	-	160,555
	388,303	256,700	686,930	1,556,306	-	14,615	2,902,854
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	58,501	-	-	1,645,816	700,125	-	2,404,442
	58,501	-	-	1,645,816	700,125	-	2,404,442
Զուտ դիրքը	329,802	256,700	686,930	(89,510)	(700,125)	14,615	498,412

Միջին տոկոսադրույքներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2012թ. և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս տոկոսադրույքներն իրենցից ներկայացնում են մինչև նշված ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածի մոտավոր եկամտաբերությունը, բացառությամբ վարկերի և փոխառությունների կազմում ներառված 272,999 հազար դրամ գումարով վարկի (2011թ-ին՝ զրո), որի գծով կիրառվող տոկոսադրույքը վերագնորոշվում է կիսամյակային կտրվածքով՝ հիմք ընդունելով ՀՀ ԿԲ-ի վերաֆինանսավորման դրույքը:

	2012թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք		2011թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք	
	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար
Տոկոսակիր ակտիվներ				
Բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ	9.0%	4.2%	6.0%	4.3%
Հաճախորդներին տրված վարկեր	16.8%	11.9%	15.9%	-
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	13.5%	-	14.6%	-
Տոկոսակիր պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	8.2%	4.0%	9.2%	-

Տոկոսադրույքի զգայունության վերլուծություն

Տոկոսադրույքի վերանայման ժամկետների վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի կառավարումը լրացվում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայունության մոնիտորինգով: Ստորև ներկայացվում է տոկոսադրույքների փոփոխության նկատմամբ շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի (առանց հարկերի) զգայունության վերլուծությունը, որն իրականացվել է 100 տոկոսային կետով (տկ) եկամտաբերության կորերի գույքահեռ նվազման կամ աճի պարզեցված սցենարի և 2012թ. ու 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների դիրքերի հիման վրա:

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
100 տկ գույքահեռ նվազում	10,862	4,614
100 տկ գույքահեռ աճ	(10,862)	(4,614)

(ii) Արտարժույթի ռիսկ

Կազմակերպությունն ունի մի շարք արտարժույթներով արտահայտված ակտիվներ և պարտավորություններ:

Արտարժույթի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության արդյունքում:

«Ճարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն ըստ արժույթների 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ԱՄՆ դոլար	Այլ արտարժույթ	Ընդամենը
	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Գրանական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	472,072	237	472,309
Հաճախորդներին տրված վարկեր	152,392	-	152,392
Ընդամենը ակտիվներ	624,464	237	624,701
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Վարկեր և փոխառություններ	(155,624)	-	(155,624)
Ընդամենը պարտավորություններ	(155,624)	-	(155,624)
Զուտ դիրքը	468,840	237	469,077

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն ըստ արժույթների 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ԱՄՆ դոլար	Այլ արտարժույթ	Ընդամենը
	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Գրանական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	27,563	242	27,805
Զուտ դիրքը	27,563	242	27,805

2012թ. և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժեզրկումը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ կավելացներ (կնվազեցներ) սեփական կապիտալը և շահույթը կամ վնասը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունը հիմնված է արտարժույթների փոխարժեքների տատանումների վրա, որոնք Կազմակերպությունը դիտարկում է որպես հնարավոր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Վերլուծությունը ենթադրում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

	2012թ.	2011թ.
	հազ. դրամ	հազ. դրամ
ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքի 10% արժևորում ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	46,884	2,756

2012թ. և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժևորումը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ կունենար գումարային առումով նույն՝ սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված գումարների վրա՝ պայմանով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

(գ) Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ վարկառուն կամ պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պարտավորությունները Կազմակերպության նկատմամբ: Կազմակերպությունը մշակել է քաղաքականություն և ընթացակարգեր վարկային ռիսկը կառավարելու համար, ներառյալ պորտֆելի կենտրոնացվածության սահմանափակմանը վերաբերող ցուցումները և Վարկային կոմիտեի ստեղծումը, որն ակտիվորեն վերահսկում է վարկային ռիսկը: Վարկային քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Տնօրենների խորհրդի կողմից:

«Ճարտ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Վարկային քաղաքականությունը սահմանում է՝

- վարկային դիմումների դիտարկման և հաստատման ընթացակարգերը,
- վարկառուների (իրավաբանական անձիք և անհատներ) վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- պայմանագրային կողմերի վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- գրավի գնահատման մեթոդաբանությունը,
- վարկային փաստաթղթերի պահանջները,
- վարկերի և այլ վարկային գործիքների շարունակական վերահսկման ընթացակարգերը:

Վարկային դիմումները պատրաստվում են Վարկային բաժնի համապատասխան աշխատակիցների կողմից և այնուհետև փոխանցվում են Վարկային կոմիտեին, որը պատասպանատու է վարկային պորտֆելի համար: Վերլուծական հաշվետվությունները հիմնված են հաճախորդի գործունեության կառուցվածքային վերլուծության և ֆինանսական արդյունքների վրա: Վարկային կոմիտեն ուսումնասիրում է վարկային դիմումները, որոնք ենթակա են վերջնական հաստատման Վարկային կոմիտեի կողմից:

Կազմակերպությունը շարունակաբար վերահսկում է առանձին վարկերի վիճակը և կանոնավոր կերպով վերագնահատում է իր հաճախորդների վճարունակությունը:

Վարկային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը որպես կանոն արտացոլվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում: Ակտիվների և պարտավորությունների հնարավոր հաշվանցումն էական ազդեցություն չունի պոտենցիալ վարկային ռիսկի նվազեցման վրա:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների գծով ռիսկի առավելագույն չափը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	753,637	252,548
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3,676,611	2,489,751
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	167,882	160,555
Վարկային ռիսկի ընդհանուր առավելագույն չափը	4,598,130	2,902,854

Հաճախորդներին տրված վարկերը և փոխատվությունները ապահովված են հիփոթեքային գրավով և երաշխիքներով: Իրական արժեքի գնահատումները հիմնվում են վարկի տրամադրման պահին գրավի հաշվարկված արժեքի վրա և սովորաբար չեն վերանայվում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ վարկը գնահատվում է որպես արժեզրկված՝ անհատական հիմունքով:

Հաճախորդներին տրված վարկերի գրավի և այդ վարկերի գծով վարկային ռիսկի կենտրոնացվածության վերլուծությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 11-ում:

2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի պարտապաններ կամ կապակցված պարտապանների խմբեր (2011թ-ին՝ բացակայում են), որոնց հետ կապված վարկային ռիսկը գերազանցում է ընդհանուր վարկային ռիսկի 10%-ը:

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվում են դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի միջոցով: Իրացվելիության ռիսկն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության անհամապատասխանության դեպքում: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ու տոկոսադրույքների համապատասխանությունը և/կամ վերահսկվող անհամապատասխանությունը հանդիսանում է իրացվելիության կառավարման էական գործոն: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ամբողջական համապատասխանությունը սովորական չէ ֆինանսական կազմակերպությունների համար՝ պայմանավորված իրականացվող գործարքների տարաբնույթությամբ և ժամկետների անորոշությամբ: Անհամապատասխանությունը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել շահութաբերությունը, սակայն կարող է նաև մեծացնել վնաս կրելու ռիսկը:

Կազմակերպության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման նպատակն է ցանկացած պահի ապահովել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ դրամական միջոցների հոսքերի հետ կապված պարտավորությունները մարելու համար:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների և վարկավորման պարտավորվածությունների գծով չզեղչված դրամական հոսքերի տեղաբաշխումը՝ ըստ պայմանագրով սահմանված առավել վաղ մարման ժամկետի: Աղյուսակում ներկայացված արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումարն իրենից ներկայացնում է դրամական միջոցների պայմանագրային չզեղչված հոսքերը ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	Ավելի քան 1 տարի	Արտահոսքի (ներհոսքի) ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
հազ. դրամ							
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	120,155	10,661	40,062	207,198	4,504,875	4,882,951	3,727,561
Ընդամենը պարտավորություններ	120,155	10,661	40,062	207,198	4,504,875	4,882,951	3,727,561

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	Ավելի քան 1 տարի	Արտահոսքի (ներհոսքի) ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
հազ. դրամ							
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	58,500	-	7,001	88,667	3,147,128	3,301,296	2,404,442
Ընդամենը պարտավորություններ	58,500	-	7,001	88,667	3,147,128	3,301,296	2,404,442

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլված գումարների վերլուծությունն ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցայահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Անժամկետ	Ժամկետանց	Ընդամենը
Ոչ ածանցյալ ակտիվներ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	753,637	-	-	-	-	-	-	753,637
Հաճախորդներին տրված վարկեր	69,201	164,694	1,651,729	1,783,070	-	-	7,917	3,676,611
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	6,803	11,947	46,583	102,549	-	-	-	167,882
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	105,755	-	105,755
Այլ ակտիվներ	3,198	-	7,961	-	-	4,252	-	15,411
Ընդամենը ակտիվներ	832,839	176,641	1,706,273	1,885,619	-	110,007	7,917	4,719,296
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	120,155	5,094	89,324	2,932,003	580,985	-	-	3,727,561
Ստացված շնորհներ	-	-	-	-	-	59,960	-	59,960
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	40,348	-	-	-	-	-	-	40,348
Հետաձգված հարկային պարտավորություն	-	-	-	-	-	4,342	-	4,342
Այլ պարտավորություններ	8,908	1,647	39,935	-	-	-	-	50,490
Ընդամենը պարտավորություններ	169,411	6,741	129,259	2,932,003	580,985	64,302	-	3,882,701
Զուտ դիրքը	663,428	169,900	1,577,014	(1,046,384)	(580,985)	45,705	7,917	836,595

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլված գումարների վերլուծությունն ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցայահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Անժամկետ	Ժամկետանց	Ընդամենը
Ոչ ածանցյալ ակտիվներ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	252,548	-	-	-	-	-	-	252,548
Հաճախորդներին տրված վարկեր	55,009	79,837	898,521	1,447,974	-	-	8,410	2,489,751
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	4,793	10,731	45,109	99,922	-	-	-	160,555
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ						74,144		74,144
Հետաձգված հարկային ակտիվ						1,655		1,655
Այլ ակտիվներ	535	-	5,788			35,884		42,207
Ընդամենը ակտիվներ	312,885	90,568	949,418	1,547,896	-	111,683	8,410	3,020,860
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	58,500	-	-	1,645,816	700,126	-	-	2,404,442
Ստացված շնորհներ	-	-	-	-	-	62,254	-	62,254
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	5,017	-	-	-	-	-	-	5,017
Այլ պարտավորություններ	894	1,038	30,054	-	-	-	-	31,986
Ընդամենը պարտավորություններ	64,411	1,038	30,054	1,645,816	700,126	62,254	-	2,503,699
Չուտ դիրքը	248,474	89,530	919,364	(97,920)	(700,126)	49,429	8,410	517,161

17 Կապիտալի կառավարում

Կազմակերպության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Կազմակերպությունը որպես կապիտալ սահմանում է տեղական օրենսդրությամբ վարկային կազմակերպությունների կապիտալի համար որպես բաղկացուցիչ սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն վարկային կազմակերպությունները պետք է ապահովեն նվազագույն ընդհանուր կապիտալ 150,000 հազար դրամի չափով: 2012թ. և 2011թ. ընթացքում Կազմակերպության կապիտալի չափը համապատասխանում էր սահմանված չափին:

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Կազմակերպության մոտեցումը չի փոփոխվել:

18 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Կազմակերպությունն ամբողջությամբ ապահովագրված չէ գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Կազմակերպության տարածքում տեղի ունեցած կամ նրա գործունեությունը վերաբերող պատահարներից: Քանի դեռ Կազմակերպությունը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի բացասական ազդեցություն ունենալ գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Կազմակերպությունը կարող է հանդես գալ որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Դեկլարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունները, եթե այդպիսիք լինեն, զգալի բացասական ազդեցություն չեն ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

(գ) Հարկային պարտավորվածություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է և բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատավճիռների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են և պահանջում են մեկնաբանություններ տարբեր հարկային մարմինների կողմից: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության մի շարք մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր, տուգանքներ և տուկոսներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն սահմանել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Այս փաստերը Հայաստանում կարող են այլ երկրների համեմատությամբ էական հարկային ռիսկ առաջացնել: Դեկլարությունը գտնում է, որ համապատասխանորեն է գնահատել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի հարկային օրենսդրության իր մեկնաբանությունների, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել ֆինանսական վիճակի համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

19 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Գործարքներ Տնօրենների խորհրդի անդամների և ղեկավարության հետ

Ստորև ներկայացված է աշխատակազմի գծով ծախսերում ներառված ընդհանուր վարձատրությունը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Աշխատակիցների հատուցումներ	118,883	83,378
Աշխատավարձին վերաբերող հարկեր	6,645	4,872
	125,528	88,250

Ստորև ներկայացված են Տնօրենների խորհրդի անդամների և ղեկավարության հետ գործարքների մնացորդները և միջին տոկոսադրույքները 2012թ. և 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2012թ. հազ. դրամ	Միջին տոկոսադրույք, %	2011թ. հազ. դրամ	Միջին տոկոսադրույք, %
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն				
Տրված վարկեր (համախառն)	32,725	14.3%	32,422	14.6%
Վարկերի արժեզրկման գծով պահուստ	327		323	
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	8,254	14.5%	12,613	15.1%

Վարկերն արտահայտված են ՀՀ դրամով և ենթակա են մարման մինչև 2017թ.:

Ստորև ներկայացված են ղեկավարության հետ գործարքների գծով շահույթի կամ վնասի կազմում արտացոլված գումարները դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2012թ. հազ. դրամ	2011թ. հազ. դրամ
Շահույթ կամ վնաս		
Տոկոսային եկամուտ	6,886	7,592
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	3,421	1,130

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

(բ) Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

Այլ կապակցված կողմերը ներառում են ղեկավարության ընտանիքների անդամներին և ղեկավարության վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպությունները: Ստորև ներկայացված են 2012թ. ու 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այլ կապակցված կողմերի հետ գործարքների մնացորդները և համապատասխան միջին տոկոսադրույքները, ինչպես նաև 2012թ. ու 2011թ. շահույթում կամ վնասում այդ գործարքների գծով արտացոլված գումարները:

	2012թ. հազ. դրամ	Միջին տոկոսադրույք, %	2011թ. հազ. դրամ	Միջին տոկոսադրույք, %
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն				
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
- Մայր գումարի մնացորդ	15,258	12.69%	22,049	13.34%
- Արժեզրկման պահուստ	(153)		(220)	
Շահույք (վնաս)				
Տոկոսային եկամուտ	1,971		2,134	

20 Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ. իրական արժեք և հաշվապահական հաշվառման դասակարգում

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգում և իրական արժեք

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային ու իրական արժեքները 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր	Այլ անորտիզացված արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք	Իրական արժեք
Գրանական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	753,637	-	753,637	753,637
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
Բիզնես վարկեր	738,094	-	738,094	738,094
Անհատներին տրված վարկեր	2,938,517	-	2,938,517	2,938,517
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	167,882	-	167,882	167,882
	4,598,130	-	4,598,130	4,598,130
Վարկեր և փոխառություններ	-	3,727,561	3,727,561	3,727,561
	-	3,727,561	3,727,561	3,727,561

«Ֆարմ Կրեդիտ Արմենիա» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Առևտրային Կոոպերատիվ
 2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային ու իրական արժեքները 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր	Այլ ամորտիզացված արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք	Իրական արժեք
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	252,548	-	252,548	252,548
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
Բիզնես վարկեր	490,238	-	490,238	490,238
Անհատներին տրված վարկեր	1,999,513	-	1,999,513	1,999,513
Ֆինանսական վարձակալությունից ստացվելիք գումարներ	160,555	-	160,555	160,555
	2,902,854	-	2,902,854	2,902,854
Վարկեր և փոխառություններ	-	2,404,442	2,404,442	2,404,442
	-	2,404,442	2,404,442	2,404,442

Իրական արժեքի այս գնահատականի նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գումարը, որով վերը նշված ակտիվները կարող են փոխանակվել իրազեկ և պատրաստական կողմերի միջև «անկախ կողմերի միջև գործարքում»: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և կողմնակալ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է մեկնաբանվի որպես իրացվելի՝ ակտիվների անմիջական վաճառքի կամ պարտավորությունների մարման ժամանակ: